

De onderzoeksbox; op creatieve wijze mbo-docenten uitdagen en prikkelen

DURF TE EXPERIMENTEREN VOOR EIGENTIJD EN PRAKTIJKGERICHT ONDERZOEK

Bij het doen van onderzoek denken we vaak aan geijkte methoden als vragenlijsten, interviews of observaties. Het praktijkonderzoek van het practoraat Docentprofessionalisering naar het innoverend vermogen van de mbo-docent vraagt een aanpak buiten de gebaande paden. Een aanpak voor onderzoek die past bij mbo-docenten, het thema van het onderzoek, de dynamiek van de mbo-onderwijspraktijk en beroepspraktijk waarin volop geïnnoveerd wordt. In het onderzoek staan de opvattingen van mbo-docenten over innoveren en het eigen innoverend vermogen centraal. Wat hebben mbo-docenten nodig om te kunnen anticiperen en meebewegen op de continu veranderende beroepspraktijk waartoe het mbo opleidt? De onderzoeker zet met de onderzoeksbox de mbo-docent op innoverende wijze aan tot kritisch en zorgvuldig nadenken over het thema. Dit artikel licht de onderzoeksbox toe als stimulans voor gesprek en geeft handvatten om zelf met de onderzoeksbox aan de slag te gaan.

CECIEL KORSMIT - VAN DEN BERG, DOCENTONDERZOEKER PRACTORAAT DOCENTPROFESSIONALISERING

Het practoraat Docentprofessionalisering focust zich op de ontwikkeling van een eigentijdse kijk op het mbo-docentschap in de toekomst en het daarop afstemmen van docentprofessionalisering (Hagedoorn, 2021). Het is duidelijk dat in de complexe en dynamische omgeving van het onderwijs en de beroepspraktijk de mbo-docent wendbaar moet zijn en dat innoverend vermogen hiervoor noodzakelijk is. Eén van de onderzoeklijnen van het practoraat richt zich specifiek op het innoverend vermogen van de mbo-docent. De onderzoeksbox, toegepast in het onderzoek, prikkelt en daagt mbo-docenten uit om diepgaand in gesprek te

komen over innovatie in het mbo en het (eigen) innoverend vermogen. Het stimuleert het verwoorden en daarmee de bewustwording van (eigen) innoverend vermogen.

De onderzoeksbox

De onderzoeksbox is een onderzoeksmethode voor exploratief veldonderzoek om diepgaand met mbo-docenten in gesprek te komen. De onderzoeksbox is een creatieve stimulans om de kwaliteit van het interview te versterken. De box bevat opdrachten en voorwerpen die docenten inspireren en prikkelen om te verwoorden wat zij echt belangrijk vinden.

Innoverend vermogen kan gezien worden als een cruciaal beroepsvermogen noodzakelijk om aan te sluiten bij de ontwikkelingen en vraagstukken van nu en de toekomst. Hierbij gaat het om het durven spelen, experimenteren, leren, improviseren en kunnen omdenken.

Docenten met innoverend vermogen onderzoeken kansen, genereren en promoten nieuwe originele ideeën om deze daadwerkelijk om te zetten in acties voor de praktijk (Lambriex et al., 2020). Het omzetten naar de praktijk vraagt probleemoplossende vaardigheden, 'verkoop' vaardigheden en het kunnen benutten van het sociale netwerk. Innoveren is een creatief leerproces waarbij de docent actief betrokken is en het heft in handen neemt (Verdonschot, 2010). Innovatieve docenten zijn pro-actief, ondernemend en ambitieus. Zij organiseren en monitoren kritische reflectie op het eigen leerproces en het teamleren.

Het idee van de onderzoeksbox komt van onderzoekers uit de gezondheidszorg (Suijkerbuijk et al., 2016). Zij hebben ervaren dat door het inzetten van de onderzoeksbox een sfeer wordt gecreëerd waarin deelnemers ruimte krijgen om vrij te associëren en te reflecteren.

Het practoraat Docentprofessionalisering heeft de onderzoeksbox vertaald naar het mbo. Docenten worden extra uitgedaagd en gemotiveerd door de aantrekkelijk vormgeving.

Twee weken voorafgaand aan het gesprek ontvangen de deelnemers aan het onderzoek de onderzoeksbox. Docenten dompelen zich onder in de opdrachten en vragen. Het geeft met een rijke variatie in voorwerpen, vragen en werkvormen voldoende 'stof tot nadenken'. Variatie is belangrijk zodat docenten zelf kunnen kiezen waarmee zij hun verhaal kunnen verwoorden of verbeelden. Het stimuleert om optimaal de denkkraft van docenten in te zetten, zodat zij bewust worden van eigen opvattingen, overtuigingen en ideeën over innoveren en innoverend vermogen en dit kunnen toelichten met concrete voorbeelden.

“

De onderzoeksbox is aantrekkelijk en mooi vormgegeven. Ik was positief verrast. Het zet me aan tot nadenken en door alle associaties werd ik aangezet om net iets verder na te denken.

”

Docent zorg en welzijn, Landstede MBO

Voorbeelden in de onderzoeksbox

ASSOCIATIES

Voorwerpen die uitdagen te associëren en vrij te denken. Bijvoorbeeld een stuiterbal: 'Waar ga jij van stuiteren?'

VERHAAL VERTELLEN

Opdrachten die op verschillende manieren uitdagen het verhaal te vertellen. Bijvoorbeeld een storytelling opdracht of de opdracht 'Een beeld zegt meer dan 1000 woorden!' waarin docenten gevraagd wordt een foto te maken van hun innovatieve omgeving.

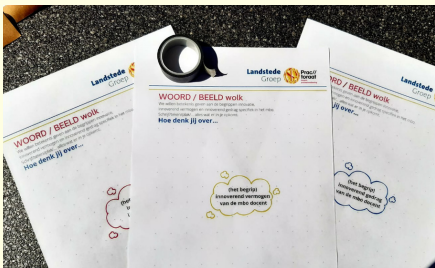

Een beeld zegt meer dan 1000 woorden!

We vinden het tof als je een foto wil maken van (jou in) jouw innovatieve omgeving. De foto willen we gebruiken om een (digitale) galerij in te richten en te delen samen met de onderzoeksresultaten.

Wat is het beeld wat jij wil vangen? Wat wil laten zien? Wat is datgene waarvan jij zegt: **'Hier wordt een beroep gedaan op mijn innoveren vermogen!'**

BRAINSTORM

Brainstormopdrachten met woordwolken.

BOEKJE

Notitieboekje om eigen ideeën en gedachten op te schrijven.

VERSNAPERING

Iets lekkers dat energie geeft met bijvoorbeeld de passende vraag: 'Wat vreet energie?'

Experimenteer en ga zelf aan de slag
Iedere onderzoeksbox vraagt maatwerk en dient afgestemd te worden op het inhoudelijke thema, het doel van het onderzoek, de vragenlijst bij het interview, de gewenste opbrengst en de doelgroep. Innoveren is een proces waarin iets nieuws gecreëerd wordt. Het innovatieproces kent verschillende fases; verkennen van kansen, genereren van ideeën, promoten van ideeën, ideerealisatie en duurzame implementatie van ideeën (Lambriex et al., 2020). Het ontwikkelen van een onderzoeksbox is een innovatieproces op zichzelf. Het is helpend de fasen van het innovatieproces te doorlopen om de onderzoeksbox te ontwikkelen. Op deze wijze kun je ruimte geven aan creatieve denkprocessen, kritische reflectie op ideeën, creëren van draagvlak, experimenteren en bijstellen om tot slot de onderzoeksbox onderbouwd te implementeren. Hieronder worden deze fasen kort toegelicht met daarbij handige handvatten voor onderzoekers.

Stap 1: Verkennen van kansen

- Pak het eigen onderzoek erbij en stel de volgende vragen; Wat is het thema? Wat willen we weten? Wie is onze doelgroep?
- Stel het soort onderzoek vast. Is de onderzoeksbox de meest passende methode?
- Wees creatief en denk outside the box. Zoek voorbeelden en good practices.
- Gebruik gezamenlijke denkkraft om ideeën te verkennen.

INNOVATIEPROCES
FASEN VAN INNOVATIEF (WERK)GEDRAG (LAMBRIEX ET AL., 2020)

Prac//
toraat
Docent-
professionalisering
Landstede
Groep

VERKENNEN VAN KANSEN – OPPORTUNITY EXPLORATION

- Nauwkeurig volgen van trends en ontwikkelingen
- Herkennen van problemen
- Nieuwe kansen zien
- Bedenken waarom we werken op een bepaalde manier

GENEREREN VAN IDEEËN – IDEA GENERATION

- Voorstellen doen om ideeën aan te pakken
- Nieuwe ideeën, diensten of procedures bedenken
- Outside the box denken

PROMOTEN VAN IDEEËN – IDEA PROMOTION

- Steun zoeken voor het nieuwe idee
- Netwerk uitbreiden en benutten
- Anderen betrekken en enthousiasmeren
- Zorgen voor gezamenlijke betrokkenheid
- Onderhandelen met sleutelfiguren

IDEE REALISATIE – IDEA REALIZATION

- Experimenteren en testen
- Verbeteringen aanbrengen
- Verbeteringen inbouwen in de organisatie
- Reflectie op de voortgang van de innovatie
- Reflectie op individueel gedrag, activiteiten en uitkomsten

DUURZAME IMPLEMENTATIE VAN IDEEËN – IDEA SUSTAINABILITY

- Verbeteren en optimaliseren van de innovatie
- Inbouwen en verspreiden van het nieuwe idee binnen én buiten de organisatie
- Visualiseren van de voordelen van de innovatie aan derden

Stap 2: Genereren van ideeën

- Maak gebruik van het netwerk en leer van experts.
- Verdiep in achtergronden van de methode en diverse werkvormen.
- Betrek anderen om ideeën verder te exploreren.

Stap 3: Promoten van ideeën

- Zet de ideeën om in een voorstel; promoot, overtuig en verantwoord de eerste ideeën.
- Organiseer een gezamenlijke brainstorm om verder door te denken. Stel hierbij het doel en de inhoud centraal.
- Maak een sample om met een groep te kunnen ervaren, de inhoud te bespreken en feedback op te halen.
- Start met verfijnen, (her)schrijven en (her)inrichten. Herhaal dit proces zo nodig.

Stap 4: Idee realisatie

- Maak de onderzoeksbox met de voorwerpen, opdrachten en vragen definitief.
- Producten moeten gekozen en besteld worden en de boxen samengesteld. Maak de onderzoeksbox aantrekkelijk!
- Parallel hieraan; start met het werven van docenten en het plannen, organiseren en uitvoeren van de onderzoeksactiviteit in een pilot-fase.

- Prikkel na één week de participant; een motiverende tekst om aan te moedigen de onderzoeksbox te benutten. (zie foto)
- Organiseer tot slot feedback op inhoud en proces om de pilot te evalueren.

Stap 5: Duurzame implementatie van ideeën

- Stel de inhoud van de box bij op basis van de feedback en zet de vragen uit stap 1 weer centraal.
- Stel de onderzoeksbox definitief vast en beschrijf deze in het onderzoeksplan.
- Start de uitvoering van het onderzoek met de onderzoeksbox.

Hallo 🖐️

Je hebt nu een week de onderzoeksbox. Lukt om elke dag er iets mee te doen? Heb je al mooie ervaringen, input, gedachten in beeld kunnen brengen (op welke wijze dan ook 😊)

Zo ja; ga vooral zo door! En probeer alles wat in de doos zit te benutten!

Zo nee; wat maakt het dat het nóg niet gelukt is? Wat heb je nodig om ermee aan de slag te gaan? Heb je vragen? 🙋👤

Hopelijk is dit even weer een prikkel

“

Ik voelde me vereerd de
box te ontvangen, het
laat zien dat mijn
inbreng dus belangrijk is.
Ik ben echt aan het
nadenken gezet; Wat doe
ik eigenlijk? En mijn
team?

”

Aanmoedigingsprijs

Op de Mbo-onderzoeksdag 2021 (4 november) heeft

Ceciel Korsmit – van den Berg de aanmoedigingsprijs gewonnen in de categorie ‘Methode’. De onderzoeksbox is beoordeeld als ‘meest doordacht en meest vernieuwend’. Dit artikel is opgesteld om anderen te inspireren, aan te moedigen en te ondersteunen outside-the-box te denken en creatief aan de slag te gaan.

Practoraat Docentprofessionalisering

Het practoraat Docentprofessionalisering is een platform voor praktijkgericht onderzoek, expertise ontwikkeling en netwerk gericht op docentprofessionalisering in het mbo.

Voor meer achtergrond en informatie kijk op [Practoraat - Docentprofessionalisering](#). | [Landstede Groep](#), volg ons op LinkedIn en neem gerust contact op. [Klik op de logo's.]

<https://www.linkedin.com/company/practoraat-docentprofessionalisering/docentprofessionalisering@landstedegroep.nl>

APA-referentie

Korsmit, C. (2021). De onderzoeksbox; op creatieve wijze mbo-docenten uitdagen en prikkelen. Zwolle: Landstede Groep.

Literatuur

- Hagedoorn, M. (2021). Practorale rede practoraat Docentprofessionalisering: Het doorbreken van bestaande patronen in het mbo. Zwolle Landstede Groep.
- Lambriex-Schmitz, P., Van der Klink, M. R., Beusaert, S., Bijker, M., & Segers, M. (2020). When innovation in education works: stimulating teachers' innovative work behaviour. *International Journal of Training and Development*, 24(2), 118-134.
- Suijkerbuijk, S., Hofman, C., & Engels, J. (2016). 'Durf te experimenteren.' *Kwaliteit in Zorg*, 5, 12-15. <https://doi.org/10.1007/s12449-018-0007-z>
- Verdonschot, S. (2010). Leren op de Werkplek (16)- Leren om te innoveren. *Opleiding en Ontwikkeling-Tijdschrift over Human Resource Development*, 23(3), 25.

Ceciel (ckorsmit@landstedegroep.nl) is docentonderzoeker bij het practoraat Docentprofessionalisering bij Landstede Groep, waar zij zich specifiek richt op de onderzoekslijn innoverend vermogen van de mbo-docent. Daarnaast is zij werkzaam als docent en projectleider voor de Sallandse Praktijkleerroute in het team Gezond & Wel bij Landstede MBO in Raalte.

“

*Door met lef en creativiteit
het anders te doen
heb ik praktijkgericht onderzoek
dichter bij de mbo-docent
gebracht.*

”